

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Pavla Simona a soudců JUDr. Františka Ištvánka a JUDr. Lubomíra Ptáčka, Ph.D., ve věci nezletilých AAAAA (pseudonym) a BBBBB (pseudonym), bytem XY, Nizozemské království, zastoupených opatrovníkem D. S., nar. XY, bytem v XY, dětí B. J. E. M., bytem XY, Nizozemské království, zastoupeného JUDr. Dankou Filasovou, advokátkou, se sídlem v Praze 1, Na Příkopě 859/22, o schválení uzavření dědické dohody za nezletilé v dědickém řízení po zemřelé G. M., vedeném u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 60 D 420/2010, o určení místní příslušnosti podle § 11 odst. 3 o. s. ř., takto:

I. Řízení se **přerušuje** na dobu do rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie o odpovědi na předběžnou otázku uvedenou pod bodem II výroku.

II. Nejvyšší soud žádá na základě čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) Soudní dvůr EU o odpověď na následující předběžnou otázku:

Je-li za nezletilého jeho opatrovníkem uzavřena dědická dohoda, která ke své platnosti vyžaduje schválení soudem, jedná se ze strany soudu o opatření ve smyslu čl. 1 odst. 1 písm. b), nebo o opatření ve smyslu čl. 1 odst. 3 písm. f) nařízení č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000?

O d ů v o d n ě n í:

I.

Skutkový základ sporu a dosavadní průběh řízení

1) Městský soud v Brně usnesením ze dne 27. dubna 2010, č. j. 60 D 420/2010-5, zahájil řízení o dědictví po G. M., zemřelé dne 8. května 2009 v Nizozemí. Provedením úkonů v řízení o dědictví byla pověřena jako soudní komisařka notářka JUDr. Marie Matoušková. Soudní komisařka zjistila, že zemřelá byla občankou České republiky, s bydlištěm v době smrti XY, Česká republika. Manžel zemřelé, B. J. E. M., bytem YX, a dvě nezletilé děti, AAAAA (pseudonym), nar. XY, a BBBBB (pseudonym), nar. XY, bytem XY, žili toho času v Nizozemí. Dědického řízení v České republice se

- zúčastnila pozůstalá sestra M. S., bytem XY, která na základě plné moci zastupovala v řízení pozůstalého manžela, a pozůstalá matka, D. M., bytem XY. Účastnice řízení uvedly, že v Nizozemí nebylo vedeno žádné dědické řízení.
- 2) Jelikož obě nezletilé děti měly obvyklé bydliště mimo území České republiky, Městský soud v Brně ustanovil usnesením ze dne 26. října 2010, sp. zn. 40 Nc 82/2010, D. M., matku zemřelé, kolizní opatrovníci nezletilých. Ustanovení opatrovníka bylo dne 27. dubna 2011 potvrzeno usnesením Krajského soudu v Brně, sp. zn. 18 Co 101/2011. Oba soudy zdůraznily, že z důvodu možného střetu zájmů nemůže být kolizním opatrovníkem otec dětí, který je také účastníkem dědického řízení; možný konflikt zájmů mezi dětmi a matkou zesnulé (potenciální dědičky ve druhé dědické skupině) vyloučily.
 - 3) Dne 14. července 2011 uzavřeli účastníci, M. S., zastupující pozůstalého manžela, a D. M., kolizní opatrovnice nezletilých pozůstalých dětí, dědickou dohodu (Městský soud v Brně usnesením ze dne 10. srpna 2011, sp. zn. Nd 118/2010, určil obvyklou cenu majetku zůstavitelky, výši dluhů a čistou hodnotu dědictví).
 - 4) V průběhu dědického řízení došlo k úmrtí pozůstalé matky, D. M., načež Městský soud v Brně usnesením ze dne 7. října 2011, sp. zn. 40 P 71/2011, určil nezletilým dětem nového kolizního opatrovníka, syna pozůstalé sestry, D. S.. Ke změně zastoupení došlo i na straně pozůstalého manžela, který odvolal plnou moc udělenou pozůstalé sestře M. S. a nechal se v dědickém řízení dále zastupovat advokátkou JUDr. Filasovou. Právní zástupkyně pozůstalého manžela v dědickém řízení dne 2. srpna 2012 uvedla nové skutečnosti, a to že pozůstalá měla obvyklé bydliště v době úmrtí v Nizozemí, v Brně měla pouze vedený evidovaný pobyt, který ovšem neodpovídal skutečnosti. Dále upozornila na dědické řízení, které již proběhlo v Nizozemí a předložila nizozemské potvrzení o dědickém právu ze dne 14. března 2011. Účastníci na jednání vyjádřili souhlas s dědickou dohodou uzavřenou původně dne 14. července 2011 a pozměněnou takovým způsobem, aby odpovídala dědickému řízení, které již proběhlo v Nizozemí. Jelikož byla tato dohoda uzavřena za nezletilé děti, podléhala schválení opatrovníckého soudu. Dne 3. srpna 2012 proto soudní komisařka předložila spis Městskému soudu v Brně ke schválení právního úkonu – dědické dohody – za nezletilé pozůstalé děti. Městský soud v Brně přípisem ze dne 29. března 2013 vrátil soudní komisařce dědický spis bez věcného vyřízení se sdělením, že obě nezletilé děti žijí dlouhodobě mimo území České republiky, a tedy mimo obvod Městského soudu, a v České republice mají navíc ukončen pobyt občana ČR. V návaznosti na to soudní komisařka dne 18. dubna 2013 požádala Městský soud o vydání usnesení o místní nepříslušnosti a postoupení věci Nejvyššímu soudu podle § 11 odst. 3 o. s. ř. k určení místně příslušného soudu, který věc projedná a rozhodne. Městský soud v Brně přípisem ze dne 19. června 2013 opětovně vrátil soudní komisařce dědický spis bez věcného vyřízení s vyjádřením, že řízení o schválení právního úkonu za nezletilého u něj nebylo zahájeno, jelikož si je soud vědom své nepříslušnosti. Proto nemůže ani vyslovit svou místní nepříslušnost a rozhodnout o předložení věci Nejvyššímu soudu.
 - 5) Soudní komisařka se proto dne 10. července 2013 obrátila na Nejvyšší soud s žádostí o určení místně příslušného soudu, který bude rozhodovat o schválení právního úkonu uzavření dědické dohody za nezletilé pozůstalé děti, ve smyslu § 11 odst. 3 o. s. ř..

II.

Relevantní vnitrostátní právní úprava

6) **Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (o. s. ř.)¹:**

§ 11

(3) Jde-li o věc, která patří do pravomoci soudů České republiky, ale podmínky místní příslušnosti chybějí nebo je nelze zjistit, určí Nejvyšší soud, který soud věc projedná a rozhodne.

§ 179

Je-li k platnosti právního úkonu, který byl učiněn za nezletilého, třeba schválení soudu, soud jej schválí, jestliže to je v zájmu nezletilého.

7) **Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (o. z.)²:**

§ 9

Nezletilí mají způsobilost jen k takovým právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku.

§ 23

Zastoupení vzniká na základě zákona nebo rozhodnutí státního orgánu (zákonné zastoupení) anebo na základě dohody o plné moci.

§ 26

Pokud nejsou fyzické osoby k právním úkonům způsobilé, jednají za ně jejich zákonní zástupci.

§ 27

(1) Kdo je zákonným zástupcem nezletilého dítěte, upravuje zákon o rodině.

§ 28

Jestliže zákonní zástupci jsou povinni též spravovat majetek těch, které zastupují, a nejde-li o běžnou záležitost, je k nakládání s majetkem třeba schválení soudu.

¹ Ve znění do 31. 12. 2013.

² Zákon účinný do 31. 12. 2013.

§ 30

Dojde-li ke střetnutí zájmů zákonného zástupce se zájmy zastoupeného nebo ke střetnutí zájmů těch, kteří jsou zastoupeni tímž zákonným zástupcem, ustanoví soud zvláštního zástupce.

8) Zákon č. 94/1963, zákon o rodině³:

§ 36

(1) Rodiče zastupují dítě při právních úkonech, ke kterým není plně způsobilé.

(2) Došlo-li k popření otcovství, právní úkony učiněné otcem jako zákonným zástupcem zůstávají nedotčeny.

§ 37

(1) Žádný z rodičů nemůže zastoupit své dítě, jde-li o právní úkony ve věcech, při nichž by mohlo dojít ke střetu zájmů mezi rodiči a dítětem nebo ke střetu zájmů dětí těchto rodičů.

§ 37b

(1) V odůvodněných případech, kdy by majetkové zájmy dítěte mohly být ohroženy, ustanoví soud pro zvýšenou ochranu jeho jmění opatrovníka. Opatrovníkem může být ustanovena fyzická osoba, která má způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, svým způsobem života zaručuje řádný výkon této funkce v zájmu dítěte a s ustanovením opatrovníkem souhlasí.

(...)

(5) Opatrovník podléhá dohledu soudu. Soud podle okolností konkrétního případu podmíní platnost právního úkonu opatrovníka svým souhlasem a určí povinnost pravidelného podávání zpráv o správě jmění dítěte.

III.

Možnost aplikace článku 8 v případě řízení o schválení právního úkonu za nezletilého v dědickém řízení – zdůvodnění položené otázky

9) Jak vyplynulo ze zjištění v průběhu dědického řízení vedeného v České republice, účastníci dědického řízení, nezletilé pozůstalé děti, jakož i pozůstalý manžel, mají obvyklé bydliště na území Nizozemí. Předmětem řízení o schválení právního úkonu – dědické dohody uzavřené za nezletilé děti – je proto řízení obsahující mezinárodní prvek. Protože předpokladem určení místně příslušného soudu podle § 11 odst. 3 o. s. ř. je pravomoc českých soudů, přistoupil Nejvyšší soud k přezkumu splnění

³ Zákon účinný do 31. 12. 2013.

podmínek řízení ve vztahu k určení pravomoci českých soudů. Z členství České republiky v Evropské unii plyne povinnost vnitrostátních soudů aplikovat příslušné přímo použitelné předpisy práva EU přednostně před vnitrostátní právní úpravou. Takovým předpisem je i nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (dále „Brusel II bis“). Nejvyšší soud se proto nejprve zabýval otázkou věcné působnosti zmíněného nařízení ve vztahu k povaze řízení v projednávané věci.

10) Schválení právního úkonu za nezletilého je zvláštním institutem českého vnitrostátního práva, který směřuje k ochraně zájmů dítěte (například zájmů majetkových). Podle ustanovení § 9 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku⁴, mohou nezletilí činit jen takové právní úkony, které jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku. V souladu s § 26 téhož zákona činí za ně ostatní právní úkony jejich zákonní zástupci, kterými jsou obvykle, ve smyslu § 36 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, rodiče nezletilých. V některých případech, podobně, jako je tomu i v nyní projednávané věci, je ovšem zastupování dítěte rodičem vyloučeno pro právní úkony ve věcech, v nichž by mohlo dojít ke střetu zájmů (srov. § 37 zákona o rodině). V takových případech soud ustanoví kolizního opatrovníka, který bude dítě zastupovat v řízení, nebo při určitém právním úkonu. Kolizním opatrovníkem přitom může být právnická nebo fyzická osoba s plnou způsobilostí k právním úkonům, která nemá na věci žádný konfliktní zájem. V projednávané věci k takovému střetu došlo účastenstvím otce nezletilých dětí v dědickém řízení, proto soud rozhodující v daném řízení přistoupil k ustanovení kolizního opatrovníka pro dědické řízení. Kolizní opatrovník jménem dítěte provádí všechny úkony, k nimž má podle usnesení soudu pravomoc, nicméně k právním úkonům souvisejícím s nakládáním s majetkem, které nejsou běžné, potřebuje souhlas soudu (srov. § 179 o. s. ř. a § 28 občanského zákoníku). Takovým úkonem je podle judikatury Nejvyššího soudu i uzavření dědické dohody za nezletilého (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. června 2008, sp. zn. 28 Cdo 1506/2006, v němž Nejvyšší soud konstatoval, že o neběžnou záležitost vyžadující schválení soudu ve smyslu § 28 občanského zákoníku jde zejména při uzavírání dědické dohody za nezletilé dítě, při kupní smlouvě uzavírané zákonnými zástupci za zastoupené osoby, při dovolání se neplatnosti závěti za zastupovanou osobu nebo při postoupení pohledávky apod.)⁵.

11) Podle článku 1 odst. 1 písm. b) se nařízení Brusel II bis „vztahuje na občanskoprávní věci týkající se (...) přiznání, výkonu, převedení a úplného nebo částečného odnětí rodičovské zodpovědnosti,“ přičemž dle čl. 1 odst. 2 písm. e) se tato působnost týká (krom jiného) „opatření k ochraně dítěte spojených se správou, zachováním a nakládáním se jměním dítěte.“ Konečně, odst. 3 písm. f) článku 1 vylučuje z věcné působnosti nařízení věci týkající se správy jmění nebo dědictví.

12) Článek 2 dále definuje, že pro účely nařízení se „rodičovskou zodpovědností“ rozumějí veškerá práva a povinnosti fyzické nebo právnické osoby týkající se dítěte nebo jmění dítěte, která jsou jí svěřena rozhodnutím, právními předpisy nebo právně závaznou dohodou.

⁴ Zákon účinný do 31. 12. 2013.

⁵ Zmiňovaná právní úprava byla převzata i zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2014.

- 13) S ohledem na takto vymezenou věcnou působnost nařízení Brusel II bis se předkládací soud zabýval otázkou, jakou povahu má řízení o schválení právního úkonu za nezletilého v dědickém řízení. Jinými slovy, podle předkládacího soudu je nezbytné zodpovědět, zda lze schválení právního úkonu za nezletilého v dědickém řízení charakterizovat jako „*opatření k ochraně dítěte spojené se správou, zachováním a nakládáním se jměním dítěte*“ v rámci výkonu rodičovské zodpovědnosti ve smyslu čl. 1 odst. 2 písm. e) nařízení Brusel II bis, nebo zda jde o věc nebo opatření vyloučené z věcné působnosti nařízení Brusel II bis ve smyslu tzv. „dědické výjimky“ uvedené v jeho čl. 1 odst. 3 písm. f).
- 14) Pojem rodičovské zodpovědnosti v nařízení Brusel II bis má svůj původ v mezinárodních úmluvách (např. Úmluva o právech dítěte z roku 1989 nebo Haagská úmluva o ochraně dětí z roku 1996). Mezinárodní úmluvy přitom vykládají pojem rodičovské zodpovědnosti široce, tak, aby zahrnoval zodpovědnost osoby za dítě, jeho majetek nebo právní zastoupení – a to bez ohledu na označení zastupitele nebo příslušného právního institutu ve vnitrostátním právu (srov. Lagardeovu zprávu k Haagské úmluvě o ochraně dítěte z roku 1996, Haagské konference o mezinárodním právu soukromém 1998). Článek 2 odst. 7 nařízení Brusel II bis rodičovskou zodpovědnost definuje jako „*veškerá práva a povinnosti fyzické nebo právnické osoby týkající se dítěte nebo jmění dítěte, která jsou jí svěřena rozhodnutím, právními předpisy nebo právně závaznou dohodou.*“ Bod 9 preambule nařízení Brusel II bis dále upřesňuje, že ohledně jmění dítěte by se nařízení mělo použít pouze na opatření k ochraně dítěte, tj. na určení osoby, orgánu nebo jiného subjektu pověřeného správou jmění dítěte, jeho zastupování nebo napomáhání dítěti a na stanovení jeho úkolů a správu, zachování jmění dítěte nebo nakládání s ním. K tomu je důležité doplnit, že pro posouzení otázky, zda opatření týkající se majetku dítěte spadají do věcné působnosti nařízení Brusel II bis, je rozhodný jejich charakter. Jinými slovy, pouze taková opatření, která mají ochranný charakter a která směřují k ochraně dítěte a jeho zájmů, spadají do věcné působnosti nařízení Brusel II bis. Posouzení ochranné povahy opatření přitom náleží vnitrostátnímu soudu (srov. Magnus – Mankowski, s. 56, a *Practice Guide for the application of the new Brussels II Regulation*, European Commission 2005, s. 76–77).
- 15) Jak již bylo zmíněno v odst. 10 tohoto usnesení, ustanovení kolizního opatrovníka nezletilému je opatřením souvisejícím s právní způsobilostí nezletilého a jeho zastupováním v projednávané věci v případě hrozícího střetu zájmů mezi majetkovými právy nezletilého a jeho rodičů. Kolizní opatrovník jménem dítěte provádí všechny úkony, k nimž má podle usnesení opatrovnického soudu pravomoc. V souladu s § 28 zákona o rodině a § 179 o. s. ř. vyžaduje platnost provedení právního úkonu týkajícího se správy majetku nezletilého, který není úkonem běžným, schválení soudu. Soud právní úkon za nezletilého schválí, jestliže je tento v zájmu dítěte. Podle českého práva a judikatury Nejvyššího soudu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. června 2008, sp. zn. 28 Cdo 1506/2006) přitom úkonem, který není běžný a který se dotýká ochrany majetkových zájmů dítěte, je i schválení uzavření dědické dohody v rámci dědického řízení.
- 16) Předkládací soud předesílá, že podle jeho vědomí podrobnější výklad článku 1 odst. 3 písm. f) a v něm obsažené dědické výjimky v rámci nařízení Brusel II bis doposud jak v judikatuře Soudního dvora, tak v komentářové literatuře chybí. Jistá pravidla lze nicméně dovodit z výkladu pojmu dědictví v rámci nařízení Brusel I, které jej také ze své věcné působnosti vylučuje (srov. jeho čl. 1 odst. 2 písm. a): „*Toto nařízení se nevztahuje na (...) majetková práva plynoucí z manželských vztahů a dědění*“).

Důvodem tohoto vyloučení byly příliš velké odlišnosti existující mezi jednotlivými státy Unie [Společenství] (srov. Jenardovu zprávu, C 59/11, která nevylučovala, že v budoucnosti, s ohledem na vývoj v oblasti civilního práva v členských státech, se debata o rozsahu výjimky bude pravděpodobně muset opět otevřít). Nařízení Brusel I se tak nevztahuje na dědické nároky a na spory týkající se vzniku, výkladu nebo správy svěřeného jmění. Nicméně, ne všechny otázky spojené se správou jmění jako dědického nároku jsou z působnosti nařízení Brusel I automaticky vyloučeny [Schlosserova zpráva jako příklad uvádí tzv. „vnější vztahy“ týkající se správy majetku (C 59/89, odst. 52)]. Jak dále plyne ze Schlosserovy zprávy, k vyloučení aplikovatelnosti nařízení Brusel I v dalších výjimkách uvedených v odst. 2 písm. a) by mělo dojít pouze tehdy, pokud vymezená řízení představují ústřední předmět řízení. Zrušení manželství, rozvodu, úmrtí, otázky způsobilosti nezletilého nespádají do věcné působnosti nařízení Brusel I pouze tehdy, pokud se řízení přímo dotýká právních důsledků, které z těchto oblastí plynou. Na vyloučení aplikovatelnosti nařízení Brusel I tak nestačí skutečnost, že má předmět řízení povahu předběžné otázky, dokonce i když má tato otázka význam pro rozhodnutí v hlavním řízení (srov. Schlosserova zpráva, C 59/89, odst. 51). Nejvyšší soud proto nemůže vyloučit, že lze obdobné závěry vztáhnout i na dědickou výjimku v nařízení Brusel II bis, která by neměla být vykládána široce a dopadat na taková řízení, která vůči dědickému řízení představují pouze předběžnou otázku nebo ochranné či zajišťovací opatření, zejména pokud toto směřuje k ochraně zájmu a jmění dítěte.

- 17) V tomto kontextu nelze přehlédnout závěr rozsudku SDEU ze dne 3. října 2013 ve věci Schneider, C-386/12, v němž se Soudní dvůr zabýval žádostí týkající se řízení, ve kterém pan Schneider se souhlasem svého opatrovníka usiloval o získání souhlasu soudu cizího státu s prodejem spoluvlastnického podílu na nemovitosti. Soudní dvůr v rozsudku zdůraznil, že takový návrh na získání souhlasu s prodejem majetku se netýká bezprostředně věcných práv (a tedy ani nelze dovodit výlučnou příslušnost podle čl. 22 odst. 1 nařízení Brusel I), ale naopak je přímým důsledkem způsobilosti k právním úkonům a jako takový je vyloučen z věcné působnosti nařízení Brusel I. *A contrario* by proto podle názoru předkládacího soudu bylo možno dovodit, že i schválení právního úkonu – dědické dohody – ač se dědického řízení nepochybně dotýká – přímo souvisí se způsobilostí dítěte k právním úkonům a projevem výkonu rodičovské zodpovědnosti kolizním opatrovníkem. Pravidla mezinárodní příslušnosti v řízeních týkajících se rodičovské zodpovědnosti obsažená v nařízení Brusel II bis směřují v souladu s mezinárodněprávní úpravou k ochraně nejlepšího zájmu dítěte. Předkládající soud proto nemůže vyloučit, že použití článku 8 stanovujícího obecnou mezinárodní příslušnost dle místa obvyklého bydliště dítěte nejlépe garantuje ochranu zájmu dítěte v řízení, které se bezprostředně dotýká jeho majetkových práv.
- 18) Podle názoru předkládacího soudu je tedy zřejmé, že schválení právního úkonu za nezletilého je věcí rodičovské zodpovědnosti, jak ji definuje pro účely své působnosti pozitivně článek 1 odst. 1 písm. b) a odstavec 2 nařízení Brusel II bis. Stejně tak lze však učinit i závěr, že takové schválení právního úkonu v dědickém řízení je věcí dědickou, jak je vymezena z hlediska negativní působnosti v článku 2 odst. 3 písm. f) nařízení Brusel II bis.
- 19) Současný stav odborného poznání a interpretace nedovoluje přijmout jednoznačný závěr, zda dát přednost negativnímu či pozitivnímu vymezení působnosti nařízení. Ani v odborné nauce ani v judikatuře Soudního dvora nelze pro obdobný případ najít jasné vodítko. Tendence, jež lze vysledovat například z textu Schlosserovy zprávy k Bruselské úmluvě, jež se rovněž vyjadřuje k otázkám negativní působnosti úmluvy,

mohou směřovat spíše k přijetí závěru o pozitivní působnosti nařízení (tak srov. Schlosserovu zprávu, C 59/89, odst. 51 a 52); nutno však podotknout, že Schlosserova zpráva je interpretačním vodítkem k subsidiární mezinárodní smlouvě reflektující situaci v době, kdy byl Evropský justiční prostor ve věcech civilních rodícím se konceptem bez kompetence Společenství v primárním komunitárním právu a věci rodičovské zodpovědnosti v té době nebyly ani jeho součástí. Nelze však pominout, že toto stanovisko podporuje rovněž princip blízkosti jako jeden z nosných principů nařízení Brusel II bis, tendující principiálně k rozhodování ve věcech rodičovské zodpovědnosti u soudu státu obvyklého bydliště dítěte, jak zdůrazňuje ostatně bod 12 důvodů nařízení Brusel II bis. Tyto argumenty podporují závěr, že schválení právního úkonu nezletilého, byť v průběhu dědického řízení, je primárně věcí rodičovské zodpovědnosti a existenční spojení s dědickým nárokem není natolik významné, aby zakládalo nutnost použití výjimky z působnosti nařízení Brusel II bis podle článku 2 odst. 3 písm. f).

- 20) Za vodítko k využívání negativního vymezení působnosti nařízení Brusel II bis lze naopak považovat okolnosti uvedené v bodě 9 důvodů nařízení. V něm jsou definovány ve vztahu ke jmění dítěte dvě oblasti, na něž by se mělo nařízení použít: i) na určení osoby, orgánu nebo jiného subjektu pověřených správou jmění dítěte, jeho zastupováním nebo napomáháním dítěti a na stanovení jejich úkolů a ii) na správu, zachování jmění dítěte nebo nakládání s ním. Schválení úkonu nezletilého v průběhu dědického řízení není věcí spadající do prvního vymezeného okruhu případů a podle názoru předkládacího soudu je sporné, zda spadá do rozsahu okruhu druhého. Ve vztahu k němu totiž důvody nařízení zdůrazňují, že by nařízení mělo být použito v případech, kdy jsou rodiče ve sporu ve věci správy jmění dítěte. Formálně vzato však v případě schválení úkonu nezletilého v dědickém řízení kolize mezi rodiči nenastává a v úvahu může připadat nanejvýš kolize mezi dítětem a jedním z rodičů.
- 21) Za situace, kdy nelze v samotném nařízení Brusel II bis najít jednoznačné vodítko k aplikaci negativního vymezení jeho působnosti, je podle názoru předkládacího soudu třeba vzít do úvahy obecné principy, zejména pak aplikovat princip nejlepšího zájmu dítěte, jak jej zdůrazňuje nejen nařízení Brusel II bis, závazky členských států z Úmluvy o právech dítěte, ale rovněž článek 24 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie jako součásti primárního práva Evropské unie.
- 22) Nesporným faktem je, že rozdělení celého procesu rozhodování o dědictví do dvou států, tj. do státu, který rozhoduje o samotném dědickém nároku, a do státu obvyklého bydliště dítěte, který rozhoduje o souhlasu s právním jednáním nezletilce ovlivňujícím či podmiňujícím takový dědický nárok, s sebou nese řadu faktorů ohrožujících právní postavení dítěte. Vedle nutného prodloužení dědického řízení jde především o vznik kvalifikačního problému. S ohledem na zásadní odlišnosti regulace dědického práva v různých státech – a právě tato okolnost byla historickým důvodem pro vyloučení problematiky dědictví již ze samotné Bruselské úmluvy – lze předpokládat, že soud obvyklého bydliště dítěte ve svém právním řádu bude upravovat podmínky schvalování právního jednání nezletilých odlišně od práva státu, ve kterém probíhá dědické řízení, popř. takovou úpravu nebude znát vůbec, nebo nebude moci rozhodnout způsobem, který je akceptovatelný pro řízení o vlastním dědickém nároku. Vznik kvalifikačního problému podporuje základní pravidlo pro určování práva rozhodného podle článku 15 odst. 1 haagské Úmluvy o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí z 19. října 1996, která bude aplikaci nařízení Brusel II bis při navazujícím určování práva rozhodného doplňovat. Toto pravidlo

dává pokyn soudu obvyklého bydliště rozhodovat podle vlastního práva. Byť následující článek 15 odst. 2 haagské úmluvy umožňuje použít či přihlídnout k jinému právu, jež má k věci vztah, je takový postup spojen s komplikacemi danými nutností aplikovat cizí právo a zjišťovat jeho obsah za podmínek daných vnitrostátním mezinárodním právem soukromým.

- 23) Pokud všechna řízení, jež s děděním souvisejí, budou soustředěna v jednom státě, bude tento stát rozhodovat podle vlastního práva a s respektováním všech systematických vazeb tohoto právního řádu, aniž je třeba takový proces jakkoli deformovat či modifikovat, aby byl pro aplikaci práva co nejsnazší. Takový přístup zcela nenásilně nastoluje stav vnitřní i vnější harmonie rozhodování. Bude-li k takovému rozhodování třeba úkonu mezinárodní právní pomoci v jiném státě (například při zjišťování názoru dítěte), poskytuje unijní (zejména v odst. 20 úvodních ustanovení nařízení Brusel II bis zmíněné evropské nařízení o dokazování), případně mezinárodní právo dostatek instrumentů k jeho provedení.
- 24) Schválení právního úkonu nezletilého v dědickém řízení lze považovat za primárně spojené s dědickým nárokem a nesměřující k řešení kolizí souvisejících s výkonem rodičovské zodpovědnosti, jak je má nařízení Brusel II bis na mysli při pozitivním vymezení své působnosti. Při zvážení výše rozebraných a zájem dítěte ohrožujících odlišností právní regulace dědického práva ve vnitrostátních právních řádech a zájem dítěte pozitivně podporující koncentrace rozhodování o dědickém nároku jako celku v jednom státě, nelze vyloučit závěr, podle kterého schválení právního úkonu nezletilého v dědickém řízení, ač je věcí rodičovské zodpovědnosti, je primárně věcí dědickou, na kterou se nařízení Brusel II bis podle svého článku 2 odst. 3 písm. f) nepoužije.

VI.

K pravomoci soudu předložit předběžnou otázku ve smyslu čl. 267 SFEU

- 25) Předkládací soud si je vědom judikatury Soudního dvora související s výkladem podmínek předložení předběžné otázky Soudnímu dvoru v souladu s čl. 267 SFEU. Oprávnění předložit Soudnímu dvoru předběžnou otázku ve smyslu čl. 267 SFEU vyžaduje, aby otázka byla předložena soudem, před nímž probíhá spor, a jenž rozhoduje v rámci řízení, které má být ukončeno rozhodnutím, které má povahu soudního rozhodnutí (srov. usnesení Soudního dvora ze dne 18. června 1980, *Borker*, 138/80, odst. 4; rozhodnutí ze dne 5. března 1986, *Greis Unterweger*, 318/85, odst. 4; nebo rozsudky ze dne 19. října 1995, *Job Centre I.*, C-111/94, odst. 9; a ze dne 14. června 1995, *Salzmann*, C-178/99, odst. 14).
- 26) V posuzované věci sice Nejvyšší soud rozhoduje toliko o otázce, který soud je místně příslušný k vedení řízení o schválení dědické dohody za nezletilé, v souladu s § 11 odst. 3 o. s. ř. je však podmínkou rozhodnutí Nejvyššího soudu pravomoc českých soudů, bez níž nelze místní příslušnost určit. Byť otázku pravomoci českých soudů k vedení daného řízení posuzuje Nejvyšší soud jako otázku předběžnou, činí tak jako soud, proti jehož rozhodnutí v dané věci nejsou přípustné opravné prostředky podle vnitrostátního práva a jehož právní posouzení dané otázky je pro soudy nižších stupňů závazné, což zakládá podle čl. 267 SFEU povinnost Nejvyššího soudu ze shora uvedených důvodů se na Soudní dvůr Evropské unie s položením předběžné otázky obrátit.

VII.**Přerušení řízení**

27) S ohledem na položení předběžné otázky přerušil soud podle § 109 odst. 1 písm. d) o. s. ř. řízení v této věci až do rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie, neboť bez jejich zodpovězení nelze v řízení pokračovat, a to zejména z důvodu, že není zjevné, zda je dána mezinárodní příslušnost českých soudů k jejímu rozhodnutí.

Proti tomuto usnesení nejsou přípustné opravné prostředky.

V Brně 25. června 2014

JUDr. Pavel S i m o n
předseda senátu